

ความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเมือง บทสะท้อนจากการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 จังหวัดสุรินทร์*

Political behavior changes: reflections on the election of members
of the House of Representatives, 2019, Surin Province

จันทรา ธนะวัฒนาวงศ์**

Chantha Thanawattanawong***

พิสมัย ศรีเนตร****

Pissamai Srinete*****

บทความนี้

Received

6 กุมภาพันธ์ 2563

Revised

19 มีนาคม 2563

Accepted

7 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

การทำความเข้าใจต่อผลลัพธ์ทางการเมืองภายในประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการยากที่จะละเลยการพิจารณาคุณลักษณะโครงสร้างทางการเมืองทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในประเทศนั้นๆ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 เป็นผลลัพธ์ทางการเมืองที่ถูกผลิตจากกติกาของกรอบโครงสร้างภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสุรินทร์ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางการเมือง แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนและกลุ่มการเมือง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิก

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องระบบการเลือกตั้งกับการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม: กรณีศึกษาอิทธิพลของเงิน ผลประโยชน์และเครือข่ายอุปถัมภ์ในการเลือกตั้ง 2562 จังหวัดสุรินทร์ ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันพระปกเกล้า

** อาจารย์ประจำสาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ดร.)

*** Lecturer in Politics and Government, Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University (Ph.D.)

**** อาจารย์ประจำสาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ดร.)

***** Lecturer in Public Administration, Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University (Ph.D.)

ผู้แทนราษฎรในจังหวัดสุรินทร์ สามารถพิจารณาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์ และ พฤติกรรมของผู้รับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุรินทร์ ขณะที่แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้ง ดำรงอยู่บนปัจจัยสำคัญดังนี้ อันประกอบด้วย พรรคการเมืองที่นักการเมืองสังกัด โดยที่การซื้อเสียงด้วยเงินเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่ปรากฏในเชิงรูปธรรมที่ชัดเจน

คำสำคัญ : การเลือกตั้ง, การเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์ 2562, พฤติกรรมทางการเมือง, การตัดสินใจทางการเมือง

Abstract

It is difficult to ignore formal and informal political features within a country when trying to understand political outcomes. The election of the House of Representatives of Thailand 2019 has a political outcome that was produced by the rules of the Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017.

The purpose of this article is to study the political behavior of voters and candidates in Surin Province, including changes in political behavior and political behavior patterns of people and political groups in relation to the election of members of the House of Representatives in Surin on March 24, 2019. The study found that the political behavior of voters and candidates in Surin Province can be divided into two groups, which are the political behavior of the voters and the behavior of the candidates. Political behavior patterns of citizens when making voting decisions rely on important factors such as politicians' political party affiliation. This election in Surin pProvince does not appear clearly vote buying.

Keywords: General Election 2019, Surin Province, Political Behavior, Political Decision Making

การทำความเข้าใจต่อผลลัพธ์ทางการเมืองภายในประเทศใดประเทศหนึ่ง เป็นการยากที่จะละเลยการพิจารณาคุณลักษณะโครงสร้างทางการเมืองทั้งที่เป็นทางการและเป็นทางการภายในประเทศนั้นๆ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 เป็นผลลัพธ์ทางการเมืองที่ถูกผลิตจากกติกาของกรอบโครงสร้างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ย้อนกลับไปสร้างระบบรัฐบาลผสมดังในช่วงทศวรรษ 2530

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสุรินทร์ รวมถึงการเปลี่ยนของพฤติกรรมทางการเมือง แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนและกลุ่มการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 โดยสะท้อนให้เห็นแบบแผนและพฤติกรรมทางการเมือง

ว่ามีทิศทางและแนวโน้มอย่างไรบ้าง ในส่วนแรก จะเป็นการนำเสนอลักษณะของการเลือกตั้งตั้งแต่ ทศวรรษที่ 2530 ในส่วนที่ 2 จะเป็นการให้รายละเอียด แนวคิดแบบแผนและพฤติกรรมทางการเมือง ในส่วนที่ 3 จะเป็นการกล่าวถึงบรรยากาศของการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2562 และ ส่วนสุดท้ายจะเป็นการสรุปและวิเคราะห์แนวโน้ม และทิศทางของแบบแผนและพฤติกรรมทางการเมือง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2562

บริบทการเลือกตั้งในสังคมไทย

การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของการวัดระดับความเป็นประชาธิปไตย โดยหลักสากล ทั่วไป การเลือกตั้งเป็นส่วนที่สะท้อนถึงกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ครอบคลุมถึงสิทธิทางการเมือง และเสรีภาพทางการเมือง การเป็นตัวแทนที่ได้รับ ความชอบธรรมจากเสียงของประชาชน และยังเป็น การสะท้อนถึงความมีเสถียรภาพทางการเมืองได้อย่าง ด้วย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 กล่าวได้ว่าประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่กระบวนการ ประชาธิปไตย ตลอดระยะเวลา 80 กว่าปีที่ผ่านมา การเมืองของประเทศไทยล้มลุกคลุกคลานไม่มี เสถียรภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจในสังคมไทย ที่ยังไม่สามารถทำให้อำนาจในการตัดสินใจทางการเมือง อยู่ในมือประชาชนส่วนใหญ่ได้ ในบทนี้จะกล่าวถึงบริบท ของการเลือกตั้งในสังคมไทย โดยย้อนกลับถึง การเลือกตั้งที่นำไปสู่การมีนายกรัฐมนตรีพลเรือน คนแรกที่มาจากการเลือกตั้ง เพื่อสะท้อนให้เห็น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง กติกาการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง

ในส่วนนี้จะเริ่มต้นกล่าวถึงกติกาการเลือกตั้งที่เกิด จากสภาพการณ์ทางสังคมที่เป็นผลจากระบบ

ประชาธิปไตยครึ่งใบ อันมีกลุ่มพลังทางสังคมที่สำคัญ 2 กลุ่มใหญ่อันประกอบด้วยกลุ่มพลังทางสังคมที่อยู่ใน ระบบราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ ดำรงอยู่ควบคู่มาตั้งแต่การปฏิวัติ 2475 กับ กลุ่มพลัง ทางสังคมที่อยู่นอกระบบราชการที่เติบโตมาจาก ขบวนการเคลื่อนไหวในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งประกอบด้วยนักการเมืองระดับชาติ นักการเมือง ท้องถิ่น นักธุรกิจ ชนชั้นกลาง นิสิตและนักศึกษา ซึ่งมีความต้องการที่จะเข้ามามีบทบาททางการเมือง ดังนั้น ในช่วงประชาธิปไตยครึ่งใบ สภาพการเมืองจึงดำเนินไป ในลักษณะมีการเลือกตั้งแต่ผู้นำฝ่ายบริหารไม่จำเป็นต้อง มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของ ความพยายามผสมผสานพลังทางสังคมทั้ง 2 กลุ่มเข้าด้วยกัน แต่ด้วยกลไกในระบบรัฐสภาผู้นำที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง เลือกตั้งเองไม่สามารถทนรับการการถูกอภิปรายในรัฐสภา ประกอบกับความขัดแย้งที่ไม่ลงตัวกันในผลประโยชน์ ของบรรดาพรรคร่วมรัฐบาล จึงทำให้ระบบประชาธิปไตย ครึ่งใบไม่สามารถเดินหน้าต่อไปในระบบการเมืองไทยได้

การเลือกตั้งในปี 2531 เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการเข้าสู่ กระบวนการประชาธิปไตย เนื่องจากในการเลือกตั้ง ครั้งนั้นประเทศไทยได้นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง คนแรก คือ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ (ยศในขณะนั้น) ประกอบกับบริบทของการเมืองโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เข้าสู่ยุคของการแข่งขันทางการค้า ส่งผลให้นโยบายของ รัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ ที่สำคัญคือการเปลี่ยน สนามรบให้เป็นสนามการค้ากับบรรดาประเทศ เพื่อนบ้าน และเป็นยุคที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ เติบโตในอัตราตัวเลขสองหลัก

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างระบบการเลือกตั้งในช่วง เวลาดังกล่าวมีคุณลักษณะที่ เกษียร เตชะพีระ (2550, น. 30) เรียกว่า “นักเลือกตั้ง” ก็คือนักการเมืองผู้ลง สมักรแข่งขันและได้รับเลือกตั้งเข้าดำรงตำแหน่งใน สภาผู้แทนราษฎรและสถาบันตัวแทนทางการเมืองอื่นๆ ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น พวกเขามักมีภูมิหลังเป็น

นักธุรกิจหัวเมืองต่างจังหวัดบุกเจ้าพ่อผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น และฉะนั้นส่วนใหญ่จึงไม่สันหัดเชี่ยวชาญการบริหารรัฐกิจและเศรษฐกิจมหภาค หากพะวงสนใจแสวงหาประโยชน์เฉพาะหน้าเข้าตัว หรือพวกพ้องเป็นสำคัญ” ลักษณะของนักเลือกตั้งที่เข้ามาบริหารประเทศผ่านการเลือกตั้ง ส่งผลให้รัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณเผชิญกับปัญหาที่ถูกสังคมตั้งคำถามในเรื่องการหมุนเวียนกันเข้ามารับประโยชน์และความร่ำรวยผิดปกติของนักการเมืองหลายราย จนได้ฉายาว่า “รัฐบาลบุฟเฟต์คาบิเนต”

บรรดา “นักเลือกตั้ง” เล็งเห็นโอกาสในโครงสร้างอำนาจที่สามารถเอื้อให้กับธุรกิจที่อยู่ในพื้นที่ของตนเอง ลักษณะเช่นนี้เป็นผลสืบเนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ได้รับอานิสงส์จากสงครามเย็น ทำให้บรรดานักธุรกิจในระดับท้องถิ่นเติบโตและวิ่งเข้าสู่การแข่งขันทางการเมืองที่เป็นทางการผ่านการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนพรรคการเมืองหรือการเข้ามาเล่นการเมืองโดยตรงเอง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในทศวรรษที่ 2520 เป็นต้นมา ซึ่งบรรดานักธุรกิจท้องถิ่นเหล่านี้อาศัยกลไกหัวคะแนนในการให้การอุปถัมภ์แก่ผู้ลงคะแนนเสียง เพื่อเป็นฐานเสียงในการเลือกนักธุรกิจเหล่านี้ให้เข้ามาในสภาผู้แทนราษฎร

ดังนั้น ภายใต้ “ระบอบประชาธิปไตย” ที่เพิ่งสร้างขึ้นใหม่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เครือข่ายของพวกพ้องบริวารและชาวบ้านใต้การอุปถัมภ์ในท้องถิ่นที่เกี่ยวกับกิจการเหล่านี้สามารถนำมาพอกกลางเพื่อปรับใช้ในการเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันพวกนักเลือกตั้งเองก็จำแลงแปลงกายจากเจ้าพ่อบ้านนอกต่ำต้อยผู้ต้องคอยไถ่ค้ำับประจบเอาใจหัวหน้าส่วนราชการในท้องถิ่นไปเป็น ๆ ผนวกรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีผู้ทรงเกียรติ ณ ศูนย์อำนาจที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งกุมอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายเหนือการแต่งตั้งโยกย้ายและเลื่อนลดปลดขึ้น/ตำแหน่งบรรดาข้าราชการอดีต “เจ้านาย” ของตน

(เกษียร เตชะพีระ, 2550, น. 32)

บรรดานักเลือกตั้งเหล่านี้อาศัยกลไก “หัวคะแนน” ในการรวบรวมบรรดาผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยอาศัยการอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆ แก่ผู้ลงคะแนนเสียงเหล่านั้น ลักษณะของระบบการเลือกตั้งในช่วงนี้ ส่งผลให้กลุ่มมั่งนักเลือกตั้งที่สังกัดพรรคการเมืองใช้คะแนนเสียงของกลุ่มตนเองทำหน้าที่ต่อรองเก้าอี้รัฐมนตรีเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไป ความต่อเนื่องของระบบมั่งการเมือง ส่งผลให้ผลประโยชน์ที่เคยอยู่ในมือชนชั้นนำโดยเฉพาะบรรดากลุ่มทหารที่ครองอำนาจทางการเมืองมาอย่างต่อเนื่องสั่นคลอน ขณะเดียวกันบทบาทของข้าราชการที่เคยมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะเปลี่ยนมือมาสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะโดยส่งผลให้ท้ายที่สุดรัฐบาลพลเรือนที่มาจากกาเลือกตั้งถูกปฏิวัติรัฐประหารโดย รสช. โดยการจับตัวนายกรัฐมนตรีและยึดอำนาจรัฐ โดยอาศัยข้ออ้างการเป็นรัฐบาลที่มีปัญหาคอร์รัปชัน

หลังจากการรัฐประหารโดย รสช. ในปี พ.ศ. 2534 สถานการณ์การเมืองกลับวุ่นวายอีกครั้งเมื่อมีความพยายามของหัวหน้า รสช. ที่จะหวนกลับสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้งที่ก่อนหน้านี้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ด้วยรัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 มิได้กำหนดให้รัฐมนตรีต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหลังการเลือกตั้งพรรคสามัคคีธรรมได้คะแนนสูงสุด กลับไม่ใช่หัวหน้าพรรคที่ได้รับ การเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรี กลายเป็นพลเอกสุจินดา คราประยูร ได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรี จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวของมวลชนเพื่อขับไล่พลเอกสุจินดา คราประยูร และเหตุการณ์การนองเลือดในเดือนพฤษภาคม 2535

แม้ว่าหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 สถานการณ์การเมืองจะผ่านการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งกลับไม่มีความมั่นคงและมีอายุในการบริหาร

กิจการบ้านเมืองไม่ยาวนานนัก ด้วยระบบการเมืองยังคงยึดเกาะกับระบบมั่งการเมืองที่สังกัดพรรคต่างๆ เป็นตัวแปรสำคัญในการมีเสถียรภาพของรัฐบาล ส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องปฏิรูประบบการเมืองเพื่อสร้างระบบที่ประกันเสถียรภาพของรัฐบาล ประกอบกับความล้มเหลวในการเปิดเสรีการเงินที่นำมาสู่วิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 จึงมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 โดยกลไกรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่มีฐานคติของผู้กร่างที่ต้องการสร้างพรรคการเมืองระบบทวิพรรค ที่เอื้อประโยชน์ให้พรรคใหญ่มากกว่าพรรคเล็ก โดยผ่านระบบเลือกตั้ง ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ทำให้การเมืองระดับชาติหลุดพ้นอำนาจครอบงำของผู้แทนท้องถิ่นต่างจังหวัด รวมทั้งรัฐธรรมนูญ 2540 ยังถูกออกแบบมาให้เกิดฝ่ายบริหารที่เข้มแข็งและนายกรัฐมนตรีที่เข้มแข็ง (Strong Executive, Strong Prime Minister) ด้วยการมีบทบัญญัติที่สำคัญในมาตรา 217 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากการเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ” ทำให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในการปลดรัฐมนตรีอย่างที่ไม่เคยมีในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ (เกษียร เตชะพีระ, 2547, น. 38-39)

กติกาภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2540 ส่งผลให้พรรคไทยรักไทยกลายเป็นพรรคการเมืองแรกที่หัวหน้าพรรคในฐานะนายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งจนครบวาระ 4 ปี โดยที่ในการเลือกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์ 2548 พรรคไทยรักไทยยังคงเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยม โดยได้รับการเลือกตั้งทั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตและ ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อถึง 377 ที่นั่ง ความนิยมจากคะแนนเสียงของผู้เลือกตั้ง ส่งผลให้รัฐบาลไทยรักไทยที่มาจากการเลือกตั้ง ดำเนินการที่ เกษียร เตชะพีระ (2553, น. 37) “ระบอบประชาธิปไตยอำนาจนิยมภายใต้อำนาจ

นำทางการเมืองของกลุ่มทุนใหญ่โลกาภิวัตน์” โดยมีลักษณะการใช้อำนาจการเมืองรวมศูนย์อำนาจเด็ดขาดที่หัวหน้าฝ่ายบริหารใช้อำนาจในการแก้ปัญหาความไม่มั่นคงและความพร้อมที่จะละเมิดสิทธิเสรีภาพในร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สินของพลเมือง ก้าวล่วงรัฐธรรมนูญ ผูกขาดการเมือง และอุปถัมภ์ชาวบ้าน การปราบปรามและปฏิรูปกลไกราชการที่อืดอาด พร้อมใช้อำนาจรัฐ “ทำสงคราม” แก้ปัญหาวิกฤติของชาติอย่างเบ็ดเสร็จ ในด้านของการบริหารประเทศมีลักษณะของการบริหารแบบธุรกิจ กล่าวคือ หัวหน้าฝ่ายบริหารทางการเมืองของชนชั้นนายทุน (Capitalist Political CEO) รวมศูนย์ในแง่นโยบายเศรษฐกิจ โดยเล่นบทบาทเป็นผู้ตัดสินคำถามหลักทางการเมือง “ใครจะได้อะไรเมื่อไร และอย่างไร” (Who get what, when and how) กลุ่มทุนใหม่ในพรรคไทยรักไทย คือ กลุ่มทุนระดับชาติ การประกอบกิจการมักเป็นแบบสัญญาสัมปทาน ผูกขาดกิจการของรัฐ กลุ่มทุนใหม่เหล่านี้ได้เข้ายึดกุมอำนาจรัฐเอง บริหารเองโดยตรง แทนที่จะเป็นการบริหารเพื่อทุนนิยมผ่านตัวแทน เช่น ทหาร เทคโนโลยี หรือนักเลือกตั้งตั้งแต่ก่อน

ลักษณะการบริหารประเทศในแนวทางที่เอื้อให้กับกลุ่มทุนสังกัดพรรคไทยรักไทย ลดความสำคัญของบรรดาข้าราชการประจำ การผูกขาดอำนาจทางการเมืองผ่านการชนะการเลือกตั้ง กลายเป็นความเสี่ยงต่อภัยคุกคามอื่น ทั้งทหาร-ตุลาการ-เครือข่ายข้าราชการกับประชาสังคม เข้าใจดีว่าจะเขย่าที่นั่งทักษิณจะต้องทำผ่านการไม่เลือกตั้ง (non-election) การคว่ำบาตรไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองในปี 2549 และในเดือนกันยายน 2549 กองทัพเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลทักษิณ

การเลือกตั้งหลังรัฐประหาร 2549 ไม่สามารถนำมาซึ่งการจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพได้ พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งไม่สามารถบริหารประเทศได้ การเมืองไทยตกอยู่ภายใต้อำนาจของเครือข่ายที่เป็นศัตรู

กัน 2 อย่างชัดเจน เครือข่ายแรกให้ความสำคัญกับสถาบันกษัตริย์ กองทัพ ระบบราชการ และพรรคประชาธิปัตย์ และเครือข่ายที่สอง ทักซิณและพรรคการเมือง รวมถึงการสนับสนุนอย่างไม่เป็นทางการจากตำรวจ สังคมไทยอยู่ในสภาพการเคลื่อนไหวของพลังที่เป็นปฏิปักษ์มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย (polarization) ในสังคมอย่างชัดเจน จนนำไปสู่การรัฐประหารในปี 2557 คณะรัฐประหาร คสช. ได้รวบอำนาจและจำกัดสิทธิทางการเมืองของพลเมือง

หลังการรัฐประหารปี 2557 ระบบเลือกตั้งแบบใหม่แบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMA) ซึ่งจะถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกในการเลือกตั้งปี 2562 กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จำนวน 500 คน แบ่งเป็น ส.ส.แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน และ ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ 150 คน การเลือกตั้ง ครั้งนี้จะใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวเพื่อเลือกบุคคลที่ชื่นชอบเป็น ส.ส. เขต ขณะเดียวกันคะแนนที่เราเลือกบุคคลที่ชื่นชอบในเขตเลือกตั้ง ไม่ว่าผู้สมัครเหล่านั้นจะชนะหรือแพ้ คะแนนจะถูกนำไปให้พรรคการเมืองที่มีคนเลือกทุกคะแนน เพื่อนำไปคำนวณจำนวนที่นั่ง ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อของพรรคนั้นๆ

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องการแก้ไขปัญหาการเมืองไทยที่เกิดขึ้นในอดีต โดยหามาตรการป้องกันมิให้บุคคลซึ่งเคยกระทำการทุจริตต่อหน้าที่หรือทุจริตในการเลือกตั้งเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและกำหนดโครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติที่มีความเหมาะสมกับประเทศไทยในอนาคต จึงได้กำหนดหลักการใหม่ของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสรุปได้ดังนี้

หลักคิดระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมกับประเทศไทย เนื่องจากในอดีตคะแนนของประชาชนที่เลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใดๆ ซึ่งไม่ได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่งของเขตเลือกตั้งนั้นๆ กล่าวคือไม่ชนะการเลือกตั้ง คะแนนดังกล่าวแทบจะสูญเปล่า ดังนั้นหลักคิดของ

ระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมกับประเทศไทยจะต้องประกอบด้วย 1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง 2) ระบบเลือกตั้งไม่ควรซับซ้อนประชาชนเข้าใจง่าย 3) เพื่อเป็นการเคารพประชาชนที่ลงคะแนนเสียงจึงจะพยายามทำให้คะแนนเลือกตั้งที่ประชาชนลงให้ทุกคะแนนมีความหมาย ไม่ว่าจะลงคะแนนให้บุคคลใด คะแนนนั้นส่วนใหญ่ไม่ควรสูญเปล่า 4) เป็นระบบการเลือกตั้งที่ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง 5) เข้ากับบริบทหรือวิถีชีวิตของคนไทย โดยไม่ขัดกับหลักสากล เพื่อเป็นการทำให้หลักคิดข้างต้นมีความเป็นไปได้ จึงกำหนดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตโดยใช้ระบบคะแนนเสียงข้างมากและนำระบบสัดส่วนมาใช้ในการคำนวณแบบแบ่งสัดส่วนการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อโดยใช้บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขตใบเดียว และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตได้เขตละ 1 คนโดยนำคะแนนของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของทุกคนมารวมเป็นคะแนนของพรรค และนำคะแนนของทุกพรรคการเมืองมารวมเป็นคะแนนทั้งประเทศ จากนั้นให้หาค่าเฉลี่ยคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคควรจะได้ต่อ 1 คนคือ นำคะแนนของทุกพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งทั้งประเทศหารด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดคือ 500 คน จากนั้นให้นำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปหารจำนวนคะแนนที่แต่ละพรรคได้เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนที่แต่ละพรรคจะพึงมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ (แดนชัย ไขวิเศษ, 2559, น. 3-4)

ระบบเลือกตั้งแบบใหม่นี้จะนำไปสู่แนวโน้มการเพิ่มปัญหาเดิมและสร้างปัญหาใหม่เพิ่มขึ้นอีกหลายประการ ดังนี้ (แดนชัย ไขวิเศษ, 2559, น. 13-44)

1. การซื้อเสียงจะมากขึ้นซึ่งเกิดการแข่งขันช่วงชิงคะแนนมีความแหลมคมมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าทุกคะแนนถูกนำมาใช้ในการแปลงเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง แต่ละพรรคต่างก็อยากได้

คะแนนมากที่สุดเพื่อให้ตนเองมีโอกาสมากที่สุด ซึ่งต่างจากการเลือกตั้งแบบเดิมที่หาผู้สมัครคนใดรู้ว่าตัวเองแพ้แน่หรือชนะแน่การซื้อเสียงจะลดลง แต่ระบบใหม่แม้ว่าผู้สมัครจะรู้ว่าตนเองแพ้หรือชนะแน่ก็จะไม่ทำให้การซื้อเสียงลดลง แต่ยังคงต้องซื้อเพื่อให้ได้คะแนนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และยังมีเฉพาะการเลือกตั้งระดับเขตที่เป็นเขตเล็กแล้วการซื้อเสียงก็เลยยิ่งรุนแรงยิ่งขึ้น

2. จะเกิดการซื้อตัวนักการเมืองหรือผู้มีชื่อเสียงท้องถิ่นให้ลงสมัครในนามพรรคมากขึ้น พรรคใดที่มีทุนมากก็จะส่งผู้สมัครให้ครบทุกเขต แม้ว่าเขตนั่นส่งไปก็แพ้แน่ๆ แต่ถึงแพ้ก็ยังได้คะแนน ซึ่งจะทำให้พรรคการเมืองไม่น้อยทุ่มเงินซื้อตัวผู้มีชื่อเสียงในตำบล อำเภอ หรือ จังหวัด เพื่อให้ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค คงจะได้เห็นการประมูลตัวนักการเมืองท้องถิ่นหรือผู้มีชื่อเสียงระดับจังหวัดเพื่อให้เป็นผู้สมัครของพรรคการเมืองกันอย่างแพร่หลาย

3. พรรคเล็กๆ มีโอกาสต่ำมากในการได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะว่าขาดเงินทุนในการส่งสมัครในระดับเขต ซึ่งต่างจากระบบบัญชีรายชื่อในอดีตที่พรรคเล็กๆ ยังมีโอกาสได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะว่าเป็นการเลือกพรรคจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศโดยไม่จำเป็นต้องส่งผู้สมัครในระดับเขต แต่ระบบใหม่นี้จะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่เวทีการเมืองของพรรคการเมืองเล็กๆ ที่ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอ

4. ระบบเลือกตั้งแบบนี้จะทำให้พรรคนายทุนยิ่งได้เปรียบ เพราะพรรคนายทุนสามารถส่งผู้สมัครได้ครบทุกเขตซึ่งจะทำให้เขามีโอกาสมากขึ้นในการได้คะแนนและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5. ระบบนี้จะทำให้มีโอกาสได้รัฐบาลผสมที่ไร้เสถียรภาพ รัฐบาลอ่อนแอ บรรยากาศทางการเมืองจะเป็นการต่อรองผลประโยชน์ระหว่างพรรคการเมือง

เป็นหลัก โอกาสของการผลักดันนโยบายปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาของประเทศและวางรากฐานในการสร้างชาติจะอยู่ในระดับที่ต่ำลงอย่างมาก

อาจกล่าวได้ว่าผลการเลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม 2562 มีความเป็นไปได้ว่าการเมืองจะย้อนกลับไปสู่ระบบหัวคะแนนและมุ้งการเมืองที่กลับมาบิบบาทในการเมืองดังที่เคยเกิดขึ้นในบรรยากาศทางการเมืองก่อน พ.ศ. 2544 ด้วยระบบและกติกาการเลือกตั้งที่มีเจตนารมณ์ให้เกิดระบบหลายพรรคการเมืองเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง จึงอาจส่งผลให้สถาบันพรรคการเมืองที่ถูกฟื้นฟูให้มีความสำคัญนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จะไม่สามารถทำหน้าที่ในฐานะส่วนนำเข้าของระบบการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพสะท้อนจากผลการเลือกตั้งในจังหวัดสุรินทร์เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 พบว่ากลไกการทำงานที่เชื่อมโยงกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับพรรคการเมืองระดับชาติได้ส่งผลให้ผู้สมัครซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ลงสมัครในฐานะตัวแทนของพรรคพลังประชาชนเขต 2 สามารถเอาชนะ ส.ส. เก้าในพื้นที่ซึ่งสังกัดพรรคเพื่อไทยได้จากข้อมูลพบว่า นายณัฏฐพล จรัสพิพงษ์ ส.ส. เขต 2 จากพรรคพลังประชาชน คือผู้สมัครที่ใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งตามรายงานรับรองผลการใช้จ่ายเงินจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุรินทร์มากที่สุดจากบรรดาผู้สมัครในพรรคเดียวกัน รวมทั้งประวัติการทำงานที่เคยเป็นที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสุรินทร์ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สามารถยึดฐานเสียงของพรรคเพื่อไทย รวมตลอดถึงพรรคภูมิใจไทยที่ผู้สมัครหลายรายเป็นนักการเมืองท้องถิ่นกระจายตัวอยู่ในหลายเขตเลือกตั้ง แต่ยังไม่สามารถเจาะฐานเสียงของพรรคเพื่อไทยได้ ปรากฏการณ์เหล่านี้อาจนำไปสู่การกลับมาของบรรดามุ้งการเมืองรวบรวมผลประโยชน์ที่ทำให้เครือข่ายอุปถัมภ์ของกลุ่มก้อนตนเองถูกผลักดันเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายที่มีลักษณะอาศัยเครือข่ายจากการเมืองในระดับท้องถิ่นเข้าหนุนเสริม

พฤติกรรมการเมืองและ กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง

ลักษณะของพัฒนาการทางการเมืองในสังคมจะดำเนินไปในแนวทางใด ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดทิศทางการเมืองในสังคมนั้นคือการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองสำหรับสังคมการเมืองความสามารถในการตัดสินใจทางการเมืองสะท้อนระดับความเข้าใจ ความสนใจ และการรับรู้ถึงผลประโยชน์ทางการเมืองโดยพลเมือง อันจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกทางการเมืองที่มีนัยยะสำคัญโดยมีพื้นฐานความเข้าใจถึงทางเลือกในเชิงนโยบายต่างๆ ที่บรรดาพรรคการเมืองนำเสนอในการรณรงค์เลือกตั้ง การตัดสินใจเลือกทางการเมืองดังกล่าวจะส่งผลให้พลเมืองสามารถเข้าใจระบบการเมือง เพื่อนำไปสู่การมีอิทธิพลและความสามารถในการควบคุมบรรดาผู้แทนที่เข้าไปทำงานในระบบการเมืองได้

การศึกษากระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจตั้งแต่ในทศวรรษที่ 1950 จากการสังเกตรูปแบบและแบบแผนของพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม กระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมเป็นการเรียนรู้แบบแผนทางสังคมที่สอดคล้องกับตำแหน่งของบุคคลนั้นๆ ผ่านสื่อกลางที่มีองค์ประกอบหลากหลายในสังคม การกล่อมเกลาทางสังคมจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจากประสบการณ์ตลอดช่วงชีวิตของบุคคลที่อันเป็นผลมาจากการที่บุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์กับสถาบันทางต่างๆ ทั้งครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน เพื่อนร่วมงาน และกลุ่มทางสังคมอื่นๆ ส่วนการกล่อมเกลาทางการเมืองคือกระบวนการที่บุคคลได้รับจากทิศทางที่ดำรงอยู่ในสังคมที่มีต่อการเมืองโดยทั่วไปและต่อระบบการเมืองของสังคมตนเอง

กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง จึงมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ในวัยเยาว์ที่เป็นการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

เกี่ยวกับประเด็นทางสังคมและการเมืองผ่านผู้ปกครอง เครือญาติที่ใช้ชีวิตในระบบสังคมและการเมือง รวมถึงบริบททางการเมืองในแต่ละสังคมด้วย ที่เป็นส่วนกล่อมเกลาบุคคลในวัยเยาว์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมืองยังเป็นส่วนหนึ่งของการก่อรูปอุปนิสัยของบุคคลซึ่งสัมพันธ์กับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทางการเมืองที่นำไปสู่การออกมาใช้สิทธิ์หรือการงดออกเสียง อันนำไปสู่การรวมกลุ่มชุมชนของผู้คนในสังคมการเมืองนั้น ซึ่งมาจากปัจจัยผลประโยชน์ทางการเมืองหรือการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในช่วงชีวิตของบุคคลนั้น การกล่อมเกลาทางการเมืองที่เป็นส่วนของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองตัดสินใจเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของการสะท้อนตัวตนของบุคคลที่ได้รับจากกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง ดังนั้นการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงไม่ใช่เพียงกระบวนการที่สำคัญของช่วงชีวิตในวัยเยาว์ เพราะตลอดช่วงชีวิตของบุคคลได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองจากตัวกระทำสังคมที่หลากหลายไม่เว้นแม้แต่เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองในวัยผู้ใหญ่อาจแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มทางสังคม (social groupings) กลุ่มทุติยภูมิที่สังกัดประสบการณ์ทางการเมือง และสื่อมวลชน

กลุ่มทางสังคม (social groupings) หมายถึงกลุ่มฐานะทางสังคมที่มีความเหมือนกัน เช่น ชนชั้นเดียวกัน ระดับรายได้เดียวกัน ระดับการศึกษาเดียวกัน อาชีพเดียวกัน เชื้อชาติเดียวกัน นับถือศาสนาเดียวกัน มาจากภูมิภาคเดียวกัน เป็นต้น กล่าวคือ การแสดงออกถึงฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคลซึ่งจะเป็นปัจจัยกำหนดการเรียนรู้ทางการเมืองของผู้ใหญ่มากทีเดียว เพราะบุคคลมักจะคบค้าสมาคมกับคนที่มีฐานเดียวกัน หรือพื้นฐานคล้ายคลึงกัน จึงรับทัศนคติทางการเมืองจากคนที่คบค้าด้วย การศึกษา มีส่วนในการกล่อมเกลาทางการเมือง รวมทั้งการศึกษาเป็นวิธีการ

ในการแบ่งจำพวกในสังคมวิธีหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วคนที่มีการศึกษามากจะมีแนวโน้มที่รู้สึกว่ามันควรเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง รู้สึกมั่นใจว่าตนจะสามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง มีความสนใจทางการเมือง และมีความกระตือรือร้นทางการเมืองมากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย รวมทั้งอิทธิพลของระดับการศึกษาต่อพฤติกรรมทางการเมืองนั้น เกี่ยวพันกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ อีกหลายอย่าง เช่น ระดับรายได้ อาชีพและชนชั้น ที่ยากจะแยกออกจากกัน (พฤทธิสาณ, 2556, น. 82-83)

กลุ่มพฤติกรรมที่สังกัด หมายถึง กลุ่มที่มีโครงสร้างและกระบวนการที่แน่ชัด เช่น ชนชั้นกรรมาชีพเป็นกลุ่มทางสังคม ส่วนสหภาพแรงงานเป็นกลุ่มพฤติกรรม คนเชื้อสายจีนเป็นกลุ่มทางสังคม ในขณะที่สมาคมคนจีนในประเทศไทยเป็นกลุ่มพฤติกรรม กลุ่มพฤติกรรมมักจะดึงดูดคนที่อยู่ในกลุ่มทางสังคมประเภทหนึ่งเข้ามาเป็นสมาชิก และตั้งตัวเป็นปากเสียงแทนคนจำพวกนั้น กลุ่มพฤติกรรมมีอิทธิพลในการกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองต่อตัวบุคคลน้อยกว่ากลุ่มปฐมภูมิ แต่มีเนื้อหาที่จะมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มปฐมภูมิ สังคมที่มีความสลับซับซ้อนมีกลุ่มพฤติกรรม จะมีอิทธิพลในการกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองมากกว่าสังคมดั้งเดิมที่มีโครงสร้างง่ายๆ โดยกลุ่มพฤติกรรมแบ่งออกได้ 3 ประเภทตามบทบาทที่มีในการกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ (1) กลุ่มที่ตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ทางการเมืองโดยเฉพาะ เช่น พรรคการเมือง (2) กลุ่มที่ตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การเมือง แต่มีการให้การศึกษาทางการเมืองตลอดจนการระดมทางการเมืองควบคู่ไปกับกิจการอื่นๆ ด้วย เช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มศาสนา (3) กลุ่มที่ตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การเมือง และไม่ทำการอบรมกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ หากแต่บางครั้งทำโดยไม่รู้ตัว เช่น สมาคมกีฬา เป็นต้น (พฤทธิสาณ, 2556, น. 83-84)

ประสบการณ์ทางการเมือง การได้สัมผัสกับการเมืองโดยตรงย่อมมีผลต่อการสร้างทัศนคติและค่านิยมทางการเมืองของบุคคล ถึงแม้บุคคลจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับโลกการเมืองจากตัวแทนต่างๆ ในสังคมตั้งแต่เยาว์วัย และเมื่อถึงวัยหนุ่มสาวความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของคนจะเป็นรูปร่างมากพอสมควร เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะได้เรียนรู้การเมืองจากประสบการณ์โดยตรง ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ตรงผ่านการฟังปราศรัยหรือการโฆษณาชวนเชื่อ การติดต่อหน่วยงานราชการ การเลือกตั้ง การเดินขบวนทางการเมือง และการปฏิบัติ ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่บุคคลได้รู้เห็นและสัมผัส และจะมีผลต่อค่านิยมความเชื่อทางการเมืองของเขาโดยตรง ประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง เป็นโอกาสที่บุคคลจะได้ทดสอบบทเรียนที่ได้เรียนรู้มาโดยอ้อมผ่านตัวแทนต่างๆ กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น นอกจากประสบการณ์ทางการเมืองโดยตรง ประสบการณ์ในการทำงานในการร่วมกิจกรรมทางสังคมการย้ายที่อยู่ การเลื่อนฐานะทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผลต่อความคิดอ่านทางการเมืองอยู่เป็นประจำ อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ทางการเมืองจะมีผลต่อท่าทีทางการเมืองของบุคคลได้มากก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ให้ความสนใจต่อการเมือง และมีผลน้อยต่อคนทั่วไป ไป ยกเว้นในกรณีพิเศษ เช่น เมื่อมีสงครามกลางเมือง หรือมีอัตราการว่างงานหรือค่าครองชีพสูงขึ้นมากโดยทั่วไปทั้งสังคม อันเกิดจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างใหญ่หลวง เป็นต้น (พฤทธิสาณ, 2556, น. 85-90)

สื่อมวลชน ในสังคมสมัยใหม่สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในการกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นเป็นลำดับ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นตัวการทำการสื่อสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นจากรัฐบาลถึงประชาชนหรือจากคนกลุ่มหนึ่งสู่อีกกลุ่มหนึ่ง หรือแม้จากมุมหนึ่งของโลกถึงอีกมุมหนึ่ง บทบาทของสื่อมวลชนในการกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองมีขอบข่ายกว้างขวาง สามารถประมวลบทบาทคร่าวๆ

ได้ดังนี้ (1) สื่อมวลชนในฐานะผู้ส่งทอดข่าวสารทำให้ทางการเมือง (2) สื่อมวลชนไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงหากโดยผ่านผู้นำความคิดเห็น คือคนกลุ่มหนึ่งที่ทำให้ความสนใจกับสารทางสื่อมวลชนมากเป็นพิเศษ เช่น ครู ผู้นำชุมชน ซึ่งจะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาไปให้แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะผู้นำความคิดจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะทางสังคมใกล้เคียงกัน เช่น เป็นบุคคลในครอบครัว เป็นเพื่อนสนิท หรือเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนทั้งครอบครัวและกลุ่มเพื่อนอีกทีหนึ่งในการกล่อมเกลารวมทางการเมือง โดยสารที่ต้องการสื่อจะถูกตีความและแปรสภาพก่อนที่จะถูกถ่ายทอดในลำดับถัดไป (3) การตีความสารของบุคคลใดบุคคลหนึ่งขึ้นอยู่กับบริบทหรือเงื่อนไขทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ คนมิได้รับสารจากสื่อมวลชนโดยตัดขาดจากคนอื่น ตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมนอกจากจะเป็นตัวกำหนดว่าเขาจะได้รับสารอะไรบ้าง ยังมีอิทธิพลต่อการตีความและต่อปฏิกริยาของเขาด้วย (4) สื่อมวลชนมีแนวโน้มที่จะตอกย้ำทำให้ทางการเมืองที่มีอยู่เดิมมากกว่าที่จะสร้างทำให้ใหม่ๆ ขึ้น ทั้งนี้เพราะคนเราให้ความสนใจกับสารที่เขาเห็นด้วยมากกว่าที่ไม่เห็นด้วย เช่น เลือกฟังคำปราศรัยของพรรคการเมืองที่ชื่นชอบอยู่แล้วมากกว่าพรรคการเมืองที่ไม่ชื่นชอบ เป็นต้น (พฤทธิสาณ, 2556, น. 90-91)

ความรู้ ความเข้าใจ และการตัดสินใจ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดสุรินทร์

การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 กล่าวได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 รวมทั้งเป็นการเลือกตั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบการคำนวณคะแนนของ ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ ระบบบัตรเลือกตั้งที่เหลือเพียง 1 ใบ ในส่วนของของจังหวัดสุรินทร์ยังพบว่าการลดเขตเลือกตั้งจาก 8 เขตเหลือเพียง 7 เขตเลือกตั้งในครั้งนี้

แม้ว่าการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม 2562 จะมีความเปลี่ยนแปลงระบบ กติกา การเลือกตั้งหลายประการ แต่สำหรับประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ กลับเห็นความตื่นตัวในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เพิ่มขึ้นจากปี 2554 ที่มีผู้ออกไปใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 66.82 แต่ในการเลือกตั้งปี 2562 มีผู้ออกไปใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ 68.21 จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ก่อนการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม 2562 พบว่าประชาชนได้รับข้อมูลของผู้สมัครจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งการเดินลงพื้นที่พบปะประชาชนโดยตรงของผู้สมัคร การใช้ข้อมูลจากโลกโซเชียล รถแห่หาเสียง โปสเตอร์ ใบปลิว แผ่นพับ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจและการติดตามข่าวสารทางการเมืองในช่วงการเลือกตั้งมากขึ้น ขณะที่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า องค์กรที่ทำหน้าที่ในการให้ความรู้ อย่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุรินทร์ ไม่เคยเข้าไปชี้แจงเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ความตื่นตัวโดยตนเองเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ค่อนข้างมีอิสระ

ในหลายพื้นที่ที่ลงสัมภาษณ์พบว่า ระบบหวัคคะแนนยังมีอยู่ แต่ด้วยประสบการณ์ทางการเมืองในหลาย 10 ปีที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนมีวิธีการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง ซึ่งทำให้บรรดาหวัคคะแนนมีความเสี่ยงว่าหากประชาชนรับเงินแล้ว ไม่รู้ว่าจะได้เสียงจริงหรือไม่ ไม่มั่นใจว่าจะสามารถควบคุมเสียงของประชาชนด้วยรูปแบบของการแจกเงินได้หรือไม่ อาจวิเคราะห์ได้ว่าระบบหวัคคะแนนมีบทบาทน้อยต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกผู้สมัคร โดยการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านแห่งหนึ่งในเขตเมือง ระบุว่า ปัจจุบันผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจเลือกผู้สมัครด้วยข้อมูลที่ตนเองแสวงหา เพราะแม้แต่ลูกหลานตนเองที่บอกให้ช่วยเลือกผู้สมัครคนหนึ่ง ก็ถูกปฏิเสธจากลูกหลานซึ่งมีผู้สมัครที่ตัดสินใจว่าจะเลือกอยู่แล้ว

การตัดสินใจเลือกผู้สมัครจากพรรคการเมืองใด ขึ้นอยู่กับมุมมองที่มีต่อนโยบายของพรรคการเมือง เหล่านั้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้นำท้องที่ ในจังหวัดสุรินทร์พบว่า ประชาชนที่เชื่อมั่นในนโยบาย ทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะเลือกผู้สมัครที่มาจาก พรรคเพื่อไทย เนื่องจากผลงานในช่วงของการเป็น รัฐบาลของพรรคเพื่อไทยในอดีตที่ผ่านมา ที่สามารถ สร้างแนวทางที่หลากหลายในการยกระดับทางเศรษฐกิจ ให้เกิดขึ้นในระดับล่างได้ รวมทั้งนโยบายทางเศรษฐกิจ ที่เน้นปากท้องของพี่น้องประชาชนที่เป็นรูปธรรมของ พรรคเพื่อไทย เป็นส่วนที่ทำให้ประชาชนที่ชื่นชอบ ในนโยบายเศรษฐกิจตัดสินใจเลือกพรรคเพื่อไทย

การสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ พบว่า สำหรับประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุ มีแนวโน้ม การเลือกพรรคพลังประชารัฐซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่มี รัฐบาลในขณะนั้นสนับสนุนอยู่ เพราะเกรงว่าบรรดา นโยบายประชารัฐ การจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ การเพิ่มเงิน

ค่าตอบแทนแก่ อสม. เป็นนโยบายที่ประชาชน ได้ประโยชน์ หากเลือกพรรคพลังประชารัฐเข้าไปก็จะ เป็นการต่อยอดนโยบายของรัฐบาลต่อไปได้ เกรงว่า หากเลือกพรรคการเมืองอื่นเข้าไปเป็นรัฐบาลจะทำให้ นโยบายที่เป็นประโยชน์กับพวกเขาจะถูกยกเลิกหรือ ถูกเปลี่ยนแปลง

ขณะที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ มีแนวโน้มที่ต้องการ การเปลี่ยนแปลง ไม่อยากได้ทั้งพรรคเพื่อไทย และ พรรคพลังประชารัฐ ดังนั้นต้องการทดลองเลือก พรรคการเมืองใหม่ที่เป็นทางเลือกสำหรับอนาคตของ พวกเขา ดังนั้นจากการสัมภาษณ์บรรดาคนใหม่พวกเขา เห็นว่า “จะเลือกผู้นำคนใหม่ๆ เนื่องจากเราเป็น คนรุ่นใหม่ ไม่อยากฝากชีวิต อนาคตไว้กับคนแก่ รัฐบาล ปัจจุบัน หรือนักการเมือง เราเห็นผลงานมาแล้ว ดีไม่พอ อยากให้เปลี่ยนดูบ้าง ให้โอกาสคนรุ่นใหม่ ถ้าไม่สำเร็จ ก็ค่อยว่ากัน เลือกใหม่อีกก็ได้”

ตารางที่ 1 ผลคะแนนอย่างไม่เป็นทางการของผู้สมัคร 4 ลำดับแรกที่ได้คะแนนสูงสุดในแต่ละเขตเลือกตั้ง

เขตเลือกตั้ง	พรรคการเมือง	ชื่อ-นามสกุล	คะแนน
1	ภูมิใจไทย	1.นายปรกรณ์ มุ่งเจริญพร	31,614
	เพื่อไทย	2.นายพันธ์เทพ ฐานพงศ์ศรีขันธ์	27,078
	พลังประชารัฐ	3.นายอนันต์ ปาสีคุปต์	22,229
	อนาคตใหม่	4.นายวาทะการ เกษอินทร์	13,144
2	พลังประชารัฐ	1.นายณัฐพล จรัสพิพงษ์	35,446
	เพื่อไทย	2.นายชูชัย มุ่งเจริญพร	24,465
	ภูมิใจไทย	3.นายกิตติศักดิ์ รุ่งธนเกียรติ	20,624
	อนาคตใหม่	4.นายนิรันดร์ ลวดเงิน	14,236
3	เพื่อไทย	1.นายคุณากร ปรีชาชนะชัย	29,254
	พลังประชารัฐ	2.นางสาวผกามาศ เจริญพันธ์	28,492
	ภูมิใจไทย	3.นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา	18,408
	อนาคตใหม่	4.นายวิไล ดวงศรี	8,698

เขตเลือกตั้ง	พรรคการเมือง	ชื่อ-นามสกุล	คะแนน
4	เพื่อไทย	1.นายตี๋ใหญ่ พูนศรีธนากุล	34,673
	ภูมิใจไทย	2.นายสาธิต เทพวงศ์ศิริรัตน์	27,411
	พลังประชารัฐ	3.นายบุญยวัฒน์ สนใจ	15,771
	อนาคตใหม่	4.นายอนุกุล ทรายเพชร	11,624
5	เพื่อไทย	1.นายक्रमานิตย์ สังข์พุ่ม	45,681
	ภูมิใจไทย	2.นายสมศักดิ์ ประธาน	14,917
	พลังประชารัฐ	3.นายสุวิทย์ เกษอินทร์	13,976
	อนาคตใหม่	4.นายสุวรรณ์ หาญเสมอธารากุล	10,863
6	เพื่อไทย	1.นายสมบัติ ศรีสุรินทร์	23,401
	พลังประชารัฐ	2.นายธีระทัศน์ เตียวเจริญโสภา	22,262
	ภูมิใจไทย	3.นายล้ำเลิศ พัวพัฒนโชติ	18,711
	เพื่อชาติ	4.นายยิ่งลักษณ์ ไชยศรีษะ	11,167
7	เพื่อไทย	1.นายชูศักดิ์ แอทอง	29,026
	ภูมิใจไทย	2.นายพรชัย มุ่งเจริญพร	21,251
	พลังประชารัฐ	3.นายพิเชษฐ์ สุทธิศิริวัฒน์	12,973
	อนาคตใหม่	4.นายภาณุโรจน์ กมลรัมย์วร	12,636

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุรินทร์

เมื่อพิจารณาจากทัศนคติในการเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ สามารถวิเคราะห์ได้ว่านโยบายพรรคการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจว่าประชาชนจะเลือกพรรคการเมืองใด แม้ว่าผลการเลือกตั้งพรรคเพื่อไทยจะสามารถชนะการเลือกตั้งได้ถึง 5 เขตเลือกตั้งจากเขตเลือกตั้งทั้งหมด 7 เขต แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของคะแนนเสียงที่พรรคพลังประชารัฐ พรรคภูมิใจไทย และพรรคอนาคตใหม่ พบว่าได้รับคะแนนเสียงอยู่ในระดับที่ 2-4 ดังข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 1 ยกเว้นในเขตเลือกตั้งที่ 6 ผู้สมัครพรรคอนาคตใหม่ไม่ได้รับสมัคร จึงทำให้ผู้สมัครจากพรรคเพื่อชาติได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงเป็นลำดับที่ 4

ซึ่งเป็นภรรยาของจำสับตำรวจประสิทธิ์ ไชยศรีษะ อดีต ส.ส. สุรินทร์ พรรคเพื่อไทย ที่หมดสิทธิ์ลงสมัครรับเลือกตั้งปี 2562 เนื่องจากเพ่งพันโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี โดยส่งภรรยาและน้องสาวเข้าสังกัดพรรคเพื่อชาติ ความน่าสนใจของการเลือกตั้งครั้งนี้คือ การเปลี่ยนชื่อของผู้สมัครพรรคเพื่อชาติ จังหวัดสุรินทร์ ไปเป็นชื่อของอดีตนายกรัฐมนตรีหญิงของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็น “ยิ่งรัก” “ยิ่งลักษณ์” โดยให้เหตุผลว่าเป็นชื่อที่ทำให้ประชาชนจำได้เมื่อเข้าคูหาเลือกตั้ง

ในกรณีนางยิ่งลักษณ์ ไชยศรีษะ หากพิจารณาจากแนวคิดกระบวนการกล่อมเกลாதองศาทางสังคม กลยุทธ์การสื่อสารของพรรคการเมือง ที่อาศัยการสร้างชื่อของ

ผู้สมัคร เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เลือกตั้ง “ระลึกถึง” บุคคลที่พวกเขาชื่นชอบ อาจมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งไม่น้อย เพราะการตีความสารของบุคคลใดบุคคลหนึ่งขึ้นอยู่กับบริบทหรือเงื่อนไขทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตีความและต่อปฏิกิริยาของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเหล่านั้นด้วย

พฤติกรรมทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและนักการเมืองจังหวัดสุรินทร์

พฤติกรรมทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรในจังหวัดสุรินทร์ สามารถพิจารณาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์ และ พฤติกรรมของผู้รับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุรินทร์

ในการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม 2562 พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ กลุ่มคนในวัยกลางคน-คนสูงอายุ กับ กลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งกลุ่มคนในวัยกลางคน-คนสูงอายุ พบพฤติกรรมในการเลือกตั้งที่แตกต่างกัน คนในกลุ่มนี้แสดงพฤติกรรมในการเลือกตั้งโดยอาศัยปัจจัยในเชิงเศรษฐกิจเป็นตัวตัดสินใจ กล่าวคือพิจารณาที่นโยบายที่จะกระทบกับชีวิตของพวกเขา คนจำนวนหนึ่งในกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่มาจากพรรคการเมืองที่เคยมีนโยบายเศรษฐกิจที่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าได้ ไม่ว่าจะเป็นกองทุนหมู่บ้าน การให้ความสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และมีความเชื่อมั่นว่าพรรคการเมืองที่มีผลงานในอดีตด้านเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรมเป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านเศรษฐกิจของตนเอง ในขณะที่คนอีกจำนวนหนึ่งในกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคการเมืองที่ให้ประโยชน์ในเชิงสวัสดิการ เพราะเชื่อว่าสวัสดิการ

เป็นเลือกส่วนสำคัญในด้านปัจจัยสนับสนุนค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ เช่น การสนับสนุนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ คนในกลุ่มนี้จึงมีแนวโน้มเลือกพรรคการเมืองที่สานต่อนโยบายด้านสวัสดิการที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน เพราะเกรงว่าหากพรรคการเมืองอื่นจัดตั้งรัฐบาลได้นโยบายสวัสดิการเหล่านี้จะถูกตัดออกจากการกำหนดนโยบาย ดังนั้นหากวิเคราะห์ด้วยแนวคิดวัฒนธรรมการเมือง จะพบว่า มีแบบแผนทางความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อระบบการเมืองที่แตกต่างกัน

ส่วนกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพการเมืองที่เป็นอยู่ แม้ว่ากระบวนการเกลากล่อมทางการเมืองที่อิทธิพลอย่างสถาบันครอบครัว ก็ไม่สามารถที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนกลุ่มนี้ได้เหมือนในอดีต ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกล่อมเกลาคอนกลุ่มนี้คือบรรดาช่องทางการสื่อสารทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารทางโลกออนไลน์ รวมทั้งการมีกลุ่มเพื่อนที่อยู่ในช่วงวัยเดียวกัน เป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจในการเลือกตั้ง นอกจากนั้นสิ่งที่พบในการลงพื้นที่สัมภาษณ์คือภาคกลับของกระบวนการกล่อมเกลาคอนการเมือง กล่าวคือ บรรดาคนรุ่นใหม่ที่ได้สัมภาษณ์สามารถกล่อมเกลาคอนตามราของตนให้หันมาตัดสินใจเลือกพรรคที่พวกเขาเห็นว่าจะเป็นอนาคตใหม่สำหรับทางออกของสังคมไทย

สำหรับพฤติกรรมของผู้สมัครรับการเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์ นับตั้งแต่การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 บรรดาอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกปิดเส้นทางการเมืองตามระบอบรัฐสภา ต่างกลับมายึดพื้นที่ตนเองอย่างเหนียวแน่น เพื่อให้เกิดความพร้อมในการเลือกตั้งในอนาคตด้วยการยึดครองใจคนและท้ายที่สุดนำไปสู่การยึดครองพื้นที่ ในการลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 ของนายปกรณ์ มุ่งเจริญพร ปรากฏว่าในช่วงที่เว้นว่างจากสนามเลือกตั้ง สิ่งที่เขาทำคือการทำงานเพื่อตอบแทน

สังคม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างค่ายมวยให้เยาวชนในจังหวัดสุรินทร์ผ่านการดำเนินการภายใต้ชื่อ “ต้นกล้ามวยไทย” โดยได้อำนวยความสะดวกด้านสถานที่และหาผู้ฝึกสอนให้กับบรรดาเยาวชนที่ครอบครัวมีฐานะยากจนให้สามารถพัฒนาฝีมือและออกชกมวยเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว หรือการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อเลี้ยงโคสายพันธุ์วากิวที่เป็นที่นิยมของผู้บริโภคเนื้อวัว และหาช่องทางการตลาดให้กับเกษตรกรเหล่านั้น งานพัฒนาเหล่านี้คือส่วนสำคัญที่หล่อเลี้ยงระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นการอุปถัมภ์ที่ไม่ใช่การรื้อรับจากผู้อุปถัมภ์ในแบบเดิมๆ แต่การสร้างเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมๆ กับการสร้างสายสัมพันธ์ทางการเมือง

ในขณะเดียวกันพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นนักการเมืองท้องถิ่นส่งผลต่อการแพ้ชนะในการเลือกตั้งครั้งนี้ของจังหวัดสุรินทร์ กล่าวคือนักการเมืองท่านนั้นสามารถยึดครองที่นั่งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยที่แล้วมาได้ ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งที่ 2 ที่นายณัฐพล จรัสพิพงษ์ ซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น โดยก่อนลงรับสมัครเลือกตั้งเคยทำหน้าที่ในฐานะที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเมืองสุรินทร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 จนก่อนลงสมัครรับเลือกตั้งซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของเวียงรัฐ เนติโพธิ์ (2558, น. 88) มีการพึ่งพาและเกื้อหนุนกันในการเลือกตั้งระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นในการสร้างสายสัมพันธ์แบบอาศัยซึ่งกันและกัน แตกต่างจากระบบหัวคะแนนเดิม ที่หัวคะแนนแบบเดิมคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับการเจรจาต่อรองก่อนมีการณรงค์เลือกตั้ง ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นมีความต่อเนื่อง ก่อให้เกิดสายสัมพันธ์ในลักษณะเครือข่ายที่ชัดเจนมากขึ้น กล่าวคือหากนักการเมืองคนใดมีสายสัมพันธ์กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งของตน ก็เป็นหลักประกันได้ว่าจะได้รับคะแนนนำในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ดังนั้น

การทำงานของนักการเมืองระดับชาติอย่างใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติที่ปรากฏในจังหวัดสุรินทร์ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสุรินทร์ สามารถพิจารณาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์ และพฤติกรรมของผู้รับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุรินทร์

การเปลี่ยนของพฤติกรรมทางการเมือง แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน และกลุ่มการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมทางการเมืองที่มีลักษณะเกิดระบบอุปถัมภ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จากระบบหัวคะแนนที่อาศัยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ในฐานะกลุ่มทุติยภูมิที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของคนในสังคมชนบทในอดีต แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยตนเองได้ ระบบหัวคะแนนแบบเดิมจึงทำงานได้ไม่เหมือนเดิม เนื่องจากการเรียนรู้ของประชาชนสามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจได้

แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้ง ดำรงอยู่บนปัจจัยสำคัญดังนี้

(1) พรรคการเมืองที่นักการเมืองสังกัด เนื่องจากระบบการเลือกตั้งในปี 2562 เป็นระบบที่พรรคการเมืองต่าง ๆ ต้องวางกลยุทธ์ในการกระจายคะแนนให้กับระบบแบ่งสัดส่วน ที่เอื้อให้กับพรรคขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนั้นบรรดาพรรคการเมืองใหญ่ เช่น พรรคเพื่อไทย ซึ่งนักการเมืองของพรรคสามารถกวาดเสียงที่นั่งในจังหวัดสุรินทร์ โดยที่พรรคตระหนักดีว่าจะไม่

สามารถได้ปันส่วนที่หนึ่ง ส.ส. มายังระบบบัญชีรายชื่อของพรรคได้ ดังนั้นจึงมีความพยายามสร้างพันธมิตรกับพรรคการเมืองขนาดกลางและเล็กที่มีแนวอุดมการณ์ทางการเมืองในทิศทางเดียวกัน

กลยุทธ์ในการสร้างพันธมิตรไม่ได้ผลนักสำหรับกรณีจังหวัดสุรินทร์ จากปรากฏการณ์ “จำประสิทธิ์ไชยศรีษะ” ซึ่งเป็นอดีต ส.ส. พรรคเพื่อไทย ที่หมดสิทธิ์ในการลงสมัครรับเลือกตั้งเนื่องจากพ้นโทษคุกไม่ถึง 10 ปี ออกมาจัดตั้งพรรคใหม่ชื่อ พรรคเพื่อชาติ และได้ส่งกรรมาชิกและน้องสาวลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุรินทร์เขต 1 และ เขต 6 โดยการเปลี่ยนชื่อกรรมาชิกและน้องสาว เป็น “ยิ่งลักษณ์ไชยศรีษะ” และ “ยิ่งรัก ไชยศรีษะ” ตามลำดับ แต่ไม่สามารถช่วงชิงพื้นที่จาก ส.ส. เก่าได้

การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพรรคการเมือง เพราะแม้ว่าผลการเลือกตั้งจะมี ส.ส. เจ้าของพื้นที่ครองตำแหน่งไว้ได้ แต่ผลคะแนนที่ได้รับจากประชาชน 4 ลำดับแรกในเกือบทุกเขตเลือกตั้งคือ นักการเมืองจากพรรคเพื่อไทย พรรคภูมิใจไทย พรรคพลังประชารัฐ และพรรคอนาคตใหม่ ยกเว้นในเขตเลือกตั้งที่ 6 ที่มีพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนสูงสุด 4 ลำดับแรกได้แก่พรรคเพื่อไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรคภูมิใจไทย และพรรคเพื่อชาติ เนื่องจากผู้สมัครจากพรรคอนาคตใหม่ในเขตเลือกตั้งนี้ถูกสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุรินทร์ประกาศ “ไม่รับสมัคร” ไว้ ดังนั้นปัจจัยเรื่องพรรคการเมืองและนโยบายของพรรคจึงเป็นส่วนที่แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนจังหวัดสุรินทร์ เป็นการเลือกที่มียุทธศาสตร์ที่พิจารณาจากพรรคการเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งอาจเป็นส่วนที่วิเคราะห์ได้ว่าผู้คนในสังคมไทยมีองค์ประกอบหนึ่งของหนทางในการสร้างระบอบประชาธิปไตยที่ดั่งมั่นคือ การเชื่อว่ากระบวนการและสถาบันประชาธิปไตยคือพรรคการเมือง

เป็นเป้าหมายที่ดีที่สุดเพื่อการปกครองชีวิตสาธารณะร่วมกัน

(2) การจ่ายเงินเพื่อซื้อเสียง จากการสัมภาษณ์การสังเกตการณ์ การศึกษาเอกสาร กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง พบว่าการเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 การหวังชนะด้วยการจ่ายเงินซื้อเสียงอย่างเดียวไม่สามารถเป็นปัจจัยตัดสินผลการเลือกตั้งได้ เพียงปัจจัยเดียวอีกต่อไป จากการลงพื้นที่สังเกตการณ์และร่วมสนทนากับผู้นำท้องที่พบว่า ผู้นำท้องที่มีความระมัดระวังตัวในการวางตัวในช่วงเลือกตั้งอย่างมาก ผู้ใหญ่บ้านแห่งหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ต้องวางตัวเป็นกลาง เพราะในหมู่บ้านมีผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์เป็นลูกบ้านอยู่ ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านอีกแห่งมองว่าการวางตัวเป็นกลางคือ การอำนวยความสะดวกให้กับลูกบ้านในการเดินทางไปฟังปราศรัยหาเสียงให้กับทุกพรรคการเมืองที่ติดต่อเข้ามายังหมู่บ้านเขา

ในส่วนของพรรคการเมือง การใช้จ่ายเงินนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง กำหนดจำนวนค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งไม่เกิน 1,500,000 บาท และยังกำหนดให้พรรคการเมืองมีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เกิน 35,000,000 ล้านบาท โดยค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองยังมีการกำหนดว่าต้องเป็นไปเพื่อการหาเสียงของพรรคตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียง รวมทั้งผู้สมัครต้องรายงานค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการหาเสียงหลังการเลือกตั้งเสร็จสิ้นลงเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายเงินว่ามีลักษณะเข้าข่ายต้องห้ามหรือไม่ก่อนรับรองคะแนนอย่างเป็นทางการ การกำหนดจำนวนผู้ช่วยหาเสียงได้ไม่เกิน 20 คน การแจ้งรายละเอียดของรถที่ใช้ในการหาเสียง ดังนั้นการใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้ง

จังหวัดสุรินทร์เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ผู้วิจัยไม่พบการใช้เงินเพื่อซื้อเสียงอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจน จะมีเพียงการกล่าวหากันไปมาว่าพรรคการเมืองที่รัฐบาลสนับสนุนมีการจ่ายเงินแต่ไม่สามารถระบุหลักฐานได้ชัดเจน

บทสรุป

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุรินทร์เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดสุรินทร์ ที่มาจากกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมที่ส่งผลให้พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มคนในวัยกลางคน-คนสูงอายุ กับ กลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งได้รับกระบวนการกล่อมเกลாத่างการเมืองที่แตกต่างกันอันนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมืองที่ฝ่ายหนึ่งต้องการรักษาหรือคงสภาพการเมืองและกระบวนการทางการเมืองแบบเดิมไว้ กับอีกฝ่ายหนึ่งที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทิศทางที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยทั้ง 2 กลุ่มต่างได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในหลากหลายช่องทางทั้ง โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และการสื่อสารในโลกโซเชียลมีเดียต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยพวกเขาในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครของตนเอง

พฤติกรรมของผู้ลงรับสมัครการเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์ ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน การใช้ระบบอุปถัมภ์แบบเดิมยังคงปรากฏอยู่จากสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมในงานบุญ งานบวช งานศพ ที่บรรดานักการเมืองจังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการในช่วงที่เว้นว่างจากการเลือกตั้ง 5 ปี

ตลอดยังอาศัยเครือข่ายผู้นำท้องที่อยู่บ้างแต่ก็มีความเข้มข้นน้อยกว่าแต่เดิม กลยุทธ์ของการสร้างงานเชิงพัฒนาพื้นที่ เป็นส่วนหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักการเมือง เช่น การส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกร การส่งเสริมเยาวชนให้มีทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการหาเสียงด้วยการเข้าถึงบ้านของประชาชนโดยตรง กลายเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อใจมากกว่าการซื้อเสียงอย่างที่เกิดขึ้นในอดีต

นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงที่สะท้อนผ่านการเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์ 2562 คือ สายสัมพันธ์ของพรรคการเมืองถูกเชื่อมโยงกับการเมืองในระดับท้องถิ่นมากขึ้น การกระจายอำนาจที่ผ่านมาส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลายเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐในการให้บริการและเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างใกล้ชิด ดังนั้นการเลือกตั้งจังหวัดสุรินทร์ที่ผ่านมาจึงพบว่า ผู้สมัครเลือกตั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคพลังประชารัฐ และพรรคภูมิใจไทยต่างสนับสนุนให้นักการเมืองท้องถิ่นก้าวสู่การเป็นตัวแทนพรรคในพื้นที่ เพื่อมุ่งหวังให้ระบบราชการท้องถิ่นเป็นกลไกในการหวังผลชนะการเลือกตั้ง แต่ผู้สมัครที่มาจากนักการเมืองท้องถิ่นในหลายเขตเลือกตั้งยังไม่สามารถช่วงชิงที่นั่งจากนักการเมืองพื้นที่เก่าได้ทั้งหมดก็ตาม ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ให้มีความชัดเจนว่ารูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมีพลวัตภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่อย่างไรบ้าง แตกต่างจากระบบเดิมไปหรือไม่ ซึ่งการศึกษาสายสัมพันธ์ที่ชัดเจนจะทำให้สามารถคาดการณ์การเลือกตั้งท้องถิ่นที่ถูกคาดหวังว่าจะมีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเกิดขึ้นต่อจากการเลือกตั้งระดับชาติในครั้งนี้ได้ในระดับหนึ่ง

รายการอ้างอิง

เกษียร เตชะพีระ. (2547, มกราคม-มีนาคม). *ระบอบทักษิณ*. ฟาติกัน, 2(1), 36-55.

_____. (2550). *จากระบอบทักษิณสู่รัฐประหาร 19 กันยายน 2549: วิฤตประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

_____. (2553). *สงครามระหว่างสี : ก่อนถึงจุดที่ไม่อาจหวนกลับ*. กรุงเทพฯ: โอเพน บুক.

ชูชัย มุ่งเจริญพร. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคเพื่อไทย, (9 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

แดนชัย ไชวิเศษ. (2559). *ระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ : แบบจัดสรรปันส่วนผสม*. สืบค้นจาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/mar2559-2.pdf

ตำบลโพนโก อำเภอสนม. (23 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

เทศบาลตำบลศิขรภูมิ อำเภอศิขรภูมิ. (22 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

ปกรณ์ มุ่งเจริญพร. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคภูมิใจไทย. (10 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

ประดับ สืบสันต์. ทีมกฎหมายประจำตัวนายชูชัย มุ่งเจริญพร. (9 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

ผู้นำท้องที่ และประชาชน ตำบลนาดี. (10 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.

พลทิสาน ชุมพล. (2556). *ระบบการเมือง:ความรู้เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2558). *หีบขี้เหล็กกับบุญคุณ การเมืองการเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์*. เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา.

อนุกุล ทรายมูล. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคอนาคตใหม่. (8 มีนาคม 2562). สัมภาษณ์.